

De Lofoten
**GRILLIG EN
WEERBARSTIG**

Tekst: Linda Korsten
Fotografie: Ruben Schipper

De

Lofoten. De naam van deze Noorse eilandengroep die zich uitstrekt in de Noordelijke IJszee roept steevast associaties op met rekken vol stokvis. Mooie plaatjes, maar er gaat een wereld achter deze visserijtraditie schuil waarin de romantiek ver te zoeken is. De kabeljauw die te drogen hangt wordt 's winters gevangen, als de golven hoog zijn en de scherpe rotsen in de kustwateren hun tanden laten zien. 'Het is zwaar werk,' beaamt visser Robert Amundsen. 'Vooral als je gauw zeeziek wordt, zoals ik.'

Toen hij als 16-jarige begon, hing hij bijna constant overboord terwijl hij zoveel mogelijk doorwerkte. Dat is inmiddels alweer 30 jaar geleden. 'Ik heb er weleens over nagedacht om iets anders te gaan doen, maar ja.' Hij wijst naar zijn 12-jarige zoon Trygre. 'De nieuwe generatie wil geen visser meer worden.

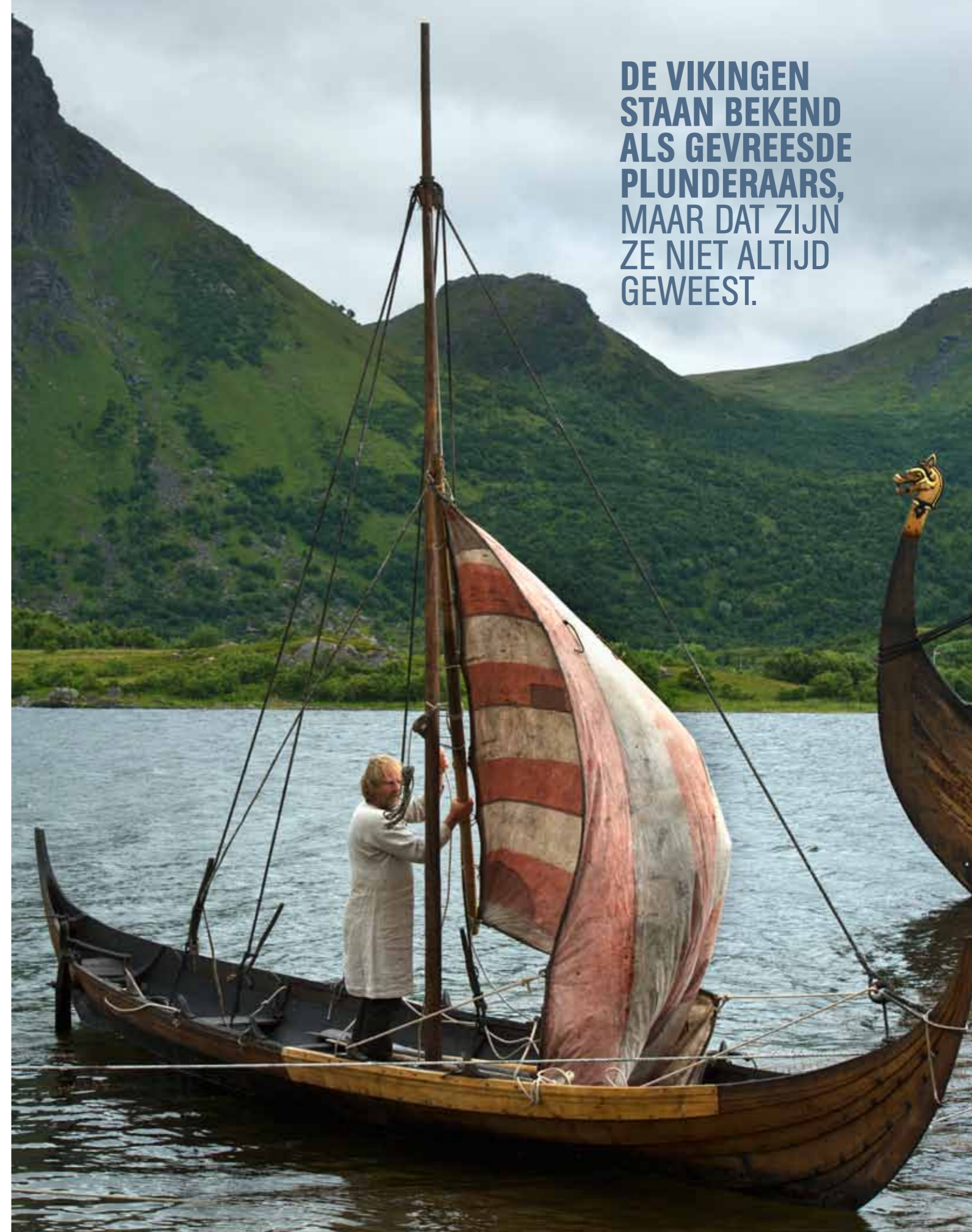
Ze werken liever op een olieplatform. Ook zwaar en gevaarlijk werk, maar je hebt een veel geregelder inkomen.'

Robert en zijn broer Terje, overigens geen familie van de bekende Noorse poolreiziger Roald Amundsen, wonen in de regio Svolvær. In de hoop een beter beeld te krijgen van het leven op de Lofoten praten we op het terras van Terjes huis, gelegen aan het prachtige fjord in het gehucht Liland. Op de achtergrond ruist een waterval, en een zeearend cirkelt boven ons terwijl ons gezelschap pikt van gedroogde en gezouten kabeljauw – ongekookt. Terjes 2-jarig dochtertje Ina Marie valt erop aan alsof het chips is.

Het leek er een tijdlang op dat de kabeljauw aan het verdwijnen was uit de wateren rond de Lofoten, door overbevissing op de Barentszee. Maar vorig jaar winter is het tij gekeerd – tot

In het voorjaar hangt overal op de eilanden stokvis te drogen, zoals hier op Vaelroy. Rechterpagina: De replica's van Vikingschepen van museum Lofotr geven een blik terug in de tijd. Vorige pagina's: Traditionele huisjes in het oude vissersdorp Å op Moskenesøya.

**DE VIKINGEN
STAAH BEKEND
ALS GEVREESDE
PLUNDERAARS,
MAAR DAT ZIJN
ZE NIET ALTIJD
GEWEEST.**

grote verrassing van een aantal vissers. Robert had de hoop al opgegeven. Hij vertelt over schepen die zo volgeladen terugkwamen dat ze zonken, tragisch genoeg net toen de vissers in de haven waren aangekomen. In de baai bij Liland wisten twee vissers het te overleven, maar in Svolvær ging er één met zijn boot ten onder. Onverantwoordelijk, vinden de broers.

Robert en Terje behoren tot een klein groepje vissers dat solo werkt, en dat maakt ze extra kwetsbaar. Als het echt bar is, blijven ze dicht bij elkaar in de buurt. Ze zijn voorzichtiger geworden sinds ze vader zijn en hebben flinke investeringen gedaan in veiligheidsmaatregelen. 'We houden zoveel mogelijk rekening met de weersomstandigheden,' vertelt Robert, 'maar soms moeten we de netten binnenhalen als het weer eigenlijk te slecht is. Je kunt het net nu eenmaal niet te lang laten zitten, dus soms' – hij richt zijn blik naar beneden en pakt een elastiekje van tafel – 'we stretch the limit.'

Een paar dagen eerder. Het patrijspoortje van het propeller-vliegtuig dat mij en fotograaf Ruben Schipper naar Leknes op de Lofoten brengt, biedt een mooi zicht op de grillige, bergachtige kustlijn. De zee heeft allerlei tinten blauw, van diepblauw – ver uit de kust – tot azuurblauw, wanneer een zandstrandje onder het water doorloopt. Rode vissershuisen klampen zich vast aan de vaak smalle strook tussen berg en water.

De Lofoten staan al lang op mijn verlanglijstje. Tien jaar geleden zag ik de eilanden liggen toen ik op zoek ging naar orka's in het Tysfjord, aan de overkant van het Vestfjord op het Noorse vasteland. De hoge pieken oogden ruig en imposant, er ging een enorme aantrekkingskracht vanuit. Ik was zelfs jaloers op een gids die de kerst met zijn familie wilde doorbrengen en daarom met een rubberbootje de oversteek ging maken, terwijl dat in de winter vanwege de hoge golven en snijdende kou toch echt geen pretje kan zijn.

Intussen ben ik al vaker in Noorwegen geweest, van Stavan-ger tot de Noordkaap. Het hele land is prachtig, vind ik, maar vanuit de lucht zie ik al snel dat de Lofoten pas echt spectaculair zijn. Maar het landschap oogt ook kwetsbaar. Al die kleine baaien en eilanden, de zandstranden en de azuurblauwe zee – je moet er niet aan denken dat zich hier een natuurramp voltrekt. Dat de archipel voorkomt op Unesco's werelderfgoedlijst, wil nog niet zeggen dat ze voorgoed beschermd zijn. De kans bestaat dat er weer naar olie gezocht gaat worden – bij de verkiezingen later dit jaar wordt het verbod op boringen naar fossiele brandstoffen opnieuw bekeken.

Even later, als we eenmaal geland zijn en in onze huurauto zijn gestapt, is het landschap nog indrukwekkender. Ik kan goed zien waarom Noren spreken van de 'Lofotenmuur': de steile granietrotsen rijzen op sommige plaatsen bijna loodrecht op vanuit zee.

's Avonds voel ik me vreemd onrustig, een ritueel dat zich iedere dag zal herhalen. Het wordt maar niet donker, terwijl het toch al laat is. De zon hangt vrolijk hoog aan de hemel, zo vol van zichzelf dat hij vergeet het toneel te ruimen. Het is haast alsof er iets mis is met de natuurlijke orde in de wereld en het hele universum op het punt staat te exploderen. Ik hang maar een dekbed voor het raam om mijn kamer een beetje te verduisteren.

De Lofoten liggen flink afgelegen. Vanuit Nederland duurt de reis per auto drie dagen, inclusief de vaart op een nachtboot. En toch is de eilandengroep elk jaar het toneel van het Internationaal Kamermuziek Festival, dat bezoekers uit de hele wereld trekt. Organisator Knut Kirkesæther startte in 2003 het festival om eersteklas musici te laten oefenen en optreden in een ontspannen, vakantieachtige omgeving. Inmiddels is het uitgegroeid tot een van de beste kamermuziekfestivals ter wereld, met de beste musici van Noorwegen en vaak ook ver daarbuiten. De spectaculaire omgeving maakt het in elk geval tot één van de bijzonderste.

We hebben nog net de laatste kaartjes voor de festivalboot weten te bemachtigen, die slechts één keer per festival vaart. We gaan naar de meest afgelegen eilanden van de Lofoten: Værøy en het uiterste eilandje Røst, dat bijna even zuidelijk ligt als Bodø. Ze behoren tot de weinige eilanden die niet over de weg vanaf het vasteland bereikbaar zijn.

Maar eerst moeten we de verraderlijke kustwateren trotseren. Vooral de Maelstrom is vermaard (en onder meer vereeuwigd in *A Descent into the Maelstrom* van Edgar Allan Poe, die het 'the great whirlpool' noemde). De maalstroom doet zijn naam eer aan. Het water perst zich hier tweemaal daags met grote snelheid tussen het onbewoonde eiland Mosken (vlak voor Værøy) en Moskenesøya door – het laatste grote eiland van de Lofoten dat door een weg is verbonden met de andere eilanden. Het klotst maar door. Robert is niet de enige met zeeziekte: ook ik word snel misselijk op het water. Natuurlijk ben ik de enige die er last van krijgt op de festivalboot. En natuurlijk ben ik mijn tabletjes vergeten. Doodziek kom ik in Røst aan wal, en ik sleep me naar het restaurant van het Bryggenhotel (Havenhotel). De chef lacht me eerst hartelijk uit omdat ik zeeziek ben geworden op zo'n prachtige dag. Maar hij heeft toch ook wel medelijden en biedt me zelfs zijn auto aan om pillen tegen zeeziekte te halen bij de supermarkt, op een half uur loopafstand. Maar het concert begint, ik moet weg.

Er zijn op Røst maar weinig plekken om een grote groep mensen onder te brengen, dus vindt het concert plaats in een gymzaal – een bijzondere ervaring, ook vanwege de verrassend goede akoestiek. Voor we van het eiland vertrekken wandel ik toch snel nog even langs de supermarkt – en kom net na sluitingstijd aan. Maar het is geen probleem, ik mag door de laadruimte naar binnen. Lang leve de eilandmentaliteit. Op Værøy vind het concert in een passendere ambiance plaats: een witte houten kerk. Terwijl de Noorse violiste Susanne Lundeng

De prachtige, kwetsbare kustlijn van de Lofoten kronkelt en strekt zich uit in zee om later weer op zijn schreden terug te keren. Kleine baaitjes waarvan de uiteinden elkaar bijna raken vormen een veilige haven voor de vele kleine vissersdorpjes.

een mengeling van klassieke muziek en volksmuziek van de Lofoten speelt, trekt langzaam een baan zonlicht over de iconen achter haar. De Jezus-figuur lijkt wel een Viking met zijn blonde haar en brede borstkas. Uiteindelijk staat hij in vuur en vlam – en dat om tien uur 's avonds. De muziek vult de kerk tot deze zowat uit zijn voegen lijkt te barsten.

De meeste mensen bezoeken de Lofoten vanwege de natuur, maar ook in cultureel opzicht is er veel te beleven. In Borg vind je bijvoorbeeld het Vikingmuseum Lofotr, dat is opgezet rond de grootste Vikingboerderij die ooit werd gevonden. Met wel 83 meter lang moet de boerderij wel van een hoofdman zijn geweest en de vele vondsten uit de Vikingtijd wijzen er ook op dat er op dit eiland (Vestvågøy) minstens één hoofdman moet hebben geleefd. In en rond de boerderij woonden in die tijd zo'n 1000 mensen.

De Vikingen staan bij ons bekend als gevreesde plunderslaars, maar hier wordt al snel duidelijk dat ze dat niet altijd zijn geweest. Ze produceerden en exporteerden stokvis, toen al. De zeilschepen die in de 8ste eeuw werden ontwikkeld maakten het voor sommige benden interessant om plotselinge roofovervallen te plegen, zoals de historische aanval op het Britse klooster Lindisfarne in 793. De rijkdom was natuurlijk interessant, maar de Vikingen kozen niet voor niets voor zo'n bastion van het christelijke geloof – ze voelden zich bedreigd door de cultus rond 'Hvitekríst' (Witte Christus). Ze merkten goed dat dit geloof aan het oprukken was en vchten voor hun eigen 'heidense' overtuigingen.

Lofotr is een veelbezocht museum, maar het komt heel kleinschalig en authentiek over. De bezoekers verspreiden zich vanzelf over de Vikingexpositie, een replica van een Vikingschip waar je echt mee kunt varen en de reconstructie van de boerderij zelf.

Tijd om het landschap van de Lofoten van dichterbij te inspecteren. De bergen zijn te steil voor de doorsnee wandelaar, je ervaart ze dan ook het beste van een eerbiedige afstand. We zien veel fietsers die vanaf de weg het landschap op zich laten inwerken, er zijn genoeg vlakke weggetjes te vinden waar niet veel verkeer komt.

Maar vanuit een kajak overdondert de grootsheid van de Lofoten je pas echt. Het is dé manier om het smalle en hoge Trollfjord te beleven. Hier kun je goed zien dat de bergen op de Lofoten tot zo'n 500 meter hoogte zijn afgesleten door een gletsjer. Daarboven is het landschap ruw en ruig met hoge pieken die boven het kruisende ijs uitsteken. Halverwege de 6 uur durende tocht picknicken we aan de rand van het fjord, met uitzicht op de ongeveer 1000 meter hoge toppen van het Trollgebergte. Jann Engstad, gids en eigenaar van outdoorbedrijf Lofoten Kajakk, vertelt dat

AL DIE BAAIEN EN EILANDEN, ZANDSTRANDEN EN DE AZUURBLAUWE ZEE: DE LOFOTEN OGEN SPECTACULAIR.

hij als 16-jarige negen pieken heeft beklommen. Als tiener had hij er heel optimistisch 2,5 dag voor uitgetrokken. Al snel bleek dat het wat langer zou gaan duren. Hij had natuurlijk kunnen omkeren, maar besloot door te gaan en zichzelf op rantsoen te zetten. Uiteindelijk deed hij er een week over. Zijn moeder wist nergens van, anders had een reddingsmissie hem al snel van de berg geplukt.

Het outdoorleven heeft Jann nog steeds in zijn greep; hij heeft zich ontpopt tot voorvechter van

ecotoerisme. Zijn eigen bedrijf was het eerste dat het Noorse ecokeurmerk kreeg. De regels hier zijn strenger dan waar ook ter wereld, vertelt hij, omdat het de meest recente zijn.

Terwijl hij praat, besef ik ineens dat hij de bestuurder was van de rubberboot op de orkareis. Hij blijkt mij ook te herinneren. Als de heldhaftige jonge vrouw die ook met orka's wilde snorkelen, maar zich niet over haar angst heen kon zetten. Ik vraag hem naar de barre oversteek die hij toen heeft gemaakt om kerst te vieren met zijn familie. Ja, natuurlijk waren de golven huizenhoog, zegt hij. Hij haalt zijn schouders op. Plotseling kijkt hij me intens aan, de oversteekovertocht ineens weer vers op zijn netvlies. 'Weet je, dat was een prachtige tocht.'

Linda Korsten is journalist, dit is haar eerste verhaal voor *Traveler*. **Ruben Schipper** werkte eerder ook voor de Nederlandstalige editie van *National Geographic Magazine*.

